

ФОРМУВАННЯ УМІНЬ ЕФЕКТИВНОГО ПІДБОРУ АПЛІКАТУРИ У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ТА МИСТЕЦЬКО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ ГРИ НА УДАРНИХ ІНСТРУМЕНТАХ: НАУКОВИЙ ДИСКУРС

FORMING SKILLS OF EFFECTIVE SELECTION OF STICKING IN APPLICANTS OF HIGHER ART AND ART-PEDAGOGICAL EDUCATION DURING LEARNING TO PLAY PERCUSSION INSTRUMENTS: SCIENTIFIC DISCUSSION

Дослідження присвячено одній з актуальних проблем професійної підготовки здобувачів вищої мистецької та мистецько-педагогічної освіти під час їх навчання гри на ударних інструментах – формуванню умінь ефективного підбору аплікатури. Проаналізовано наукові доробки українських вчених у сфері інструментального виконавства та мистецької педагогіки щодо питання аплікатури, її підбору, формування аплікатурного мислення у здобувачів тощо. Визначено зміст терміну «аплікатура» в довідкових джерелах, а також працях вчених-інструменталістів. Підкреслено специфічну особливість гри на ударних інструментах, у зв'язку з чим, визначено застосування змісту терміну «аплікатура» по відношенню до ударних не надто точним. Встановлено, що у іноземних джерелах поряд з англійським аналогом терміну «аплікатура», існують й інші терміни, такі як, «sticking», «hammering», які використовуються саме в контексті ударних інструментів. З'ясовано значення терміну «sticking» у англійських довідкових джерелах. На основі аналізу методичних посібників зарубіжних вчених встановлено, що важливу роль вони надавали оптимальному використанню аплікатури. Визначено, що порядок першості застосованої руки, зокрема, визначається у залежності від напрямку руху. Окреслено зміст підходу вчених до опанування мистецтвом гри на ударних інструментах, в якому права рука є лідируючою. Виявлено, що у своїх працях, автори надають рекомендації, в яких суттєве значення займають питання доцільності використання лівої руки у заповоді пасажів, варіативності застосування аплікатур, її визначення для музикантів в тій чи іншій музичній ситуації, набуває актуалізації проблема розвитку лівої руки. Встановлено, що з кінця другого десятиліття ХХ століття формується тенденція щодо розгляду аплікатури як засобу, спрямованого на рівномірний розвиток обох рук. На підставі огляду методичної літератури визначено, що у своїх роботах вчені наголошують на оптимальності використання аплікатур у залежності від музичного фрагменту, що впливає на фразування.

Ключові слова: аплікатура, аплікатурний принцип, професійна підготовка, здобувачі вищої мистецької та мистецько-педагогічної освіти, навчання гри на ударних інструментах.

The study is devoted to one of the urgent problems of professional training of applicants of higher art and art-pedagogical education during their learning to play percussion instruments – the formation of skills of effective sticking selection. The scientific achievements of Ukrainian scientists in the field of instrumental performance and art pedagogy on the issue of fingering, its selection, the formation of fingering thinking in applicants, etc. are analyzed. The meaning of the term “fingering” in reference sources, as well as the works of instrumental scientists, is determined. The specific feature of playing percussion instruments is emphasized, in connection with which the application of the meaning of the term “fingering” in relation to percussion instruments is determined to be not very accurate. It is established that in foreign sources, along with the English-language analogue of the term “fingering”, there are other terms, such as “sticking”, “hammering”, which are used specifically in the context of percussion instruments. The meaning of the term “sticking” in English-language reference sources is clarified. Based on the analysis of method books of foreign scientists, it was established that they attached an important role to the optimal use of sticking. It was determined that the order of precedence of the used hand, in particular, was determined depending on the direction of movement. The content of the scientists' approach to mastering the art of playing percussion instruments, in which the right hand is the leader, is outlined. It was found that in their works, the authors provide recommendations in which the issues of the expediency of using the left hand in scale passages, the variability of the use of stickings, its definition for musicians in a particular musical situation are of significant importance, the problem of the development of the left hand is becoming actualized. It was established that since the end of the second decade of the 20th century, a tendency has been formed to consider sticking as a means aimed at the uniform development of both hands. Based on a review of methodical literature, it was determined that in their works, scientists emphasize the optimality of using stickings depending on the musical fragment that affects phrasing.

Key words: sticking, sticking principle, professional training, applicants of higher artistic and artistic-pedagogical education, learning to play percussion instruments.

УДК 378.011.3-051:78:[780.62+780.616.43]:
005.336.5-043.83(043)
DOI <https://doi.org/10.32782/ip/88.38>
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

Рало Г.О.,
orcid.org/0000-0003-0887-1559
докт. філос.,
викладач кафедри теоретичної,
музично-інструментальної та вокальної
підготовки
Державного закладу
«Південноукраїнський національний
педагогічний університет
імені К.Д. Ушинського»

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Освоєння аплікатурних принципів становить одне із важливих завдань здобувачів вищої мистецької та мистецько-педагогічної освіти у процесі їх професійної підготовки. Саме раціональний вибір аплікатури є запорукою прогресивного розвитку

художньо-виконавської техніки та в цілому сприяє удосконаленню їх виконавської майстерності.

Навчання гри на ударних інструментах потребує оволодіння навичками гри на різноманітному ударному інструментарії, що в свою чергу супроводжується опануванням двопалкової,

чотирипалкової техніки гри на звуковисотних клавішних ударних інструментах, освоєнню рудиментів на шумових інструментах, без визначеної висоти звучання, використанням несиметричної постановки під час гри на ударній установці, маршовому барабані, виконання специфічних прийомів, зокрема, глушіння, на вібрафоні. Все це врешті-решт значно впливає на розумування та опанування нового музичного матеріалу, адже в разі збільшує варіативність можливих застосованих аплікатурних варіантів при гри на означених інструментах. З цього випливає, що здобувач під час гри на ударних інструментах без необхідних сформованих аплікатурних умінь схильний до неосмисленого та нераціонального підбору аплікатури, який здійснюється навамання, а не за аплікатурними принципами. Таким чином, поставлена до розгляду у статті проблема є вельми актуальною.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Огляд останніх доробок вчених показує, що проблемі, пов'язаній із вивченням та засвоєнням аплікатурних принципів, підбором та застосуванням доцільної аплікатури під час виконання, розвитку аплікатурного мислення надається особлива увага у науковому дискурсі. У сфері інструментального виконавства та мистецької педагогіки означене коло питань висвітлюється у роботах українських дослідників, присвячених фортепіанному, кларнетовому, баянному, бандурному, гітарному мистецтвам тощо.

Так, у наукових доробках низки вчених розкриваються особливості аплікатурних принципів певних композиторів, визначається їх роль у сфері виконавського мистецтва. Зокрема, праця М. С. Чернявської та О. Р. Міц присвячена аплікатурній реформі композитора та піаніста М. Мошковського, розгляду його аплікатурних стратегій [12]. У роботі І. М. Мокрогуз визначаються та аналізуються основні аплікатурні принципи представниці Львівської бандурної школи О. В. Герасименко на основі її творчого доробку. [6].

Зміст певного кола наукових досліджень зосереджений на висвітленні функціональних особливостей окремих частин виконавського апарату музиканта під час гри на інструменті, індивідуальних фізіологічних ознаках, які впливають на підбір аплікатури. Істотне значення вивченню питання в означеному аспекті надається в працях педагогів та музикантів-практиків на струнно-щипкових та духових інструментах [5, 7, 3, 8].

Зокрема, у дослідженні А. С. Коваленко, яке присвячено вивченню методології аплікатурного мислення гітаристів під час професійної підготовки, особливу увагу у своїй роботі автор зосереджує на функціональній ролі пальців правої та лівої рук при гри на гітарі, висвітлює деякі проблеми, пов'язаних з використанням аплікатури правої руки, роботою лівої руки [5, с. 83–84]. У той

же час І. М. Мокрогуз у своїй роботі, розглядаючи проблему виконавства та аплікатури лівої руки музиканта при гри на бандурі, окреслює основні функції лівої руки, специфіку її положення, аналізує варіанти аплікатур, виокремлює аплікатурні проблеми лівої руки, зокрема, застосування мізинця музикантами при гри [7, с. 70, 73].

У теоретико-методичних дослідженнях музикантів та педагогів-духовиків питання аплікатури безпосередньо розглядається в контексті розвитку пальцевої техніки. Так, у своїх роботах, автори зосереджують увагу на анатомічних та фізіологічних ознаках пальцевого апарату, оптимальному розташуванні пальців на звукових клапанах та отворах, їх відповідній рухливості та координаційній злагодженості. Зокрема, у своїй праці «Теоретичні основи навчання гри на кларнеті» К. Е. Мюльберг зазначає, що «починаючи навчання, молодий музикант повинен зручно розмістити свої дев'ять пальців на механіці кларнета: навчитися тримати його на великому пальцеві, засвоїти аплікатуру, увесь час настійно пристосовуючись до неї, відточувати координацію рухів» [8, с. 31]. У свою чергу, З. П. Буркацький у дослідженні «Аплікатура як засіб формування виконавської майстерності кларнетиста» [3], концентрує увагу на виконавських рухах пальців. Зокрема, автор зазначає, що вони «повинні швидко (в потрібному темпі аж до гранично швидкого) підніматися і опускатися, відводитись в сторони, ковзати, взаємопідмінятися, виконувати найрізноманітніші комбінації тощо» [3, с. 249]. Надаючи рекомендації щодо практикування аплікатурних навичок, З. П. Буркацький важливе значення надає точності натискання пальців на звукові отвори [3, с. 252].

Автори наукових доробок у галузі баянного мистецтва важливу роль надають вивченню різних аплікатурних систем [4, 11]. Зокрема, у роботі М. О. Хмелюк, зосереджується увага на позиційній аплікатурній системі студента-баяніста. Автор надає важливе значення позиційному мисленню музиканта-інструменталіста, визначає принципи раціональних аплікатурних рішень [11, с. 234]. У той же час, у праці В. Г. Дорохіна та С. С. Мезіної формулюються відмінності між традиційною та позиційною аплікатурною системами [4, с. 324]. Зазначимо, що окремі наукові розвідки авторів присвячено розвитку аплікатурної дисципліни та мислення, підбору аплікатури. Зокрема, у своїй роботі В. Ф. Олійник та А. В. Попович надають важливе значення раціональному застосуванню аплікатури у процесі гри на баяні, правилам до її підбору, подоланню аплікатурних труднощів, розвитку та дотримання аплікатурної дисципліни та формування самостійного аплікатурного мислення [9, с. 320–324].

Зауважимо, що питання щодо обрання та використання оптимальної аплікатури порушується

у роботах вчених у галузі фортепіанного мистецтва, яка виступає як одне із важливих умінь успішного оволодіння навички читання нот з аркуша [10, с. 3–5].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Ретроспектива виконавства та навчання гри на ударних інструментах демонструє, що у європейському музичному просторі, й зокрема, на теренах нашої держави, функціонували одразу дві конструкції ксилофону – чотирирядна європейського типу та американська хроматична дворядна. Маючи клавіатурно-топографічні відмінності між собою, останні, зі свого боку, вплинули на аплікатурну специфіку при грі на цих конструкціях.

Наявність деяких додаткових нот, які дублюються, на інструменті чотирирядного типу, надало можливість музикантові обирати найбільш зручний аплікатурний варіант. Таким чином, в певних випадках, вдалий вибір уможливив обминути додаткові технічні складності при грі, зокрема, застосування подвійних та перехресних ударів. Крім того, на відміну від дворядного інструменту, гра на чотирирядному ксилофоні, де пластини клавіатури розташовувалися паралельно до музиканта, не потребувала від нього володіння широким арсеналом навичок позиційної гри.

Водночас, уніфікація конструкцій звуковисотних клавішних інструментів, в основу якої покладена дворядна система розташування пластин по принципу фортепіанної клавіатури, спричинює до опанування різноманітних позицій, які використовуються при грі двома та чотирма палками, а також потребує від музиканта пошуку оптимальних аплікатурних рішень, які сприятимуть ергономічності виконання, запобіганню заплутування палок, усуненню незручних перехресчень.

Не зменшуючи внеску українських вчених у сфері інструментального виконавства та мистецької педагогіки, зауважимо, що означена проблематика не отримала достатнього наукового обґрунтування у роботах вчених нашої країни у галузі виконавства та навчання гри на ударних інструментах. Враховуючи специфіку навчання гри на цих конструкціях, а також відсутність належного теоретико-методичного підґрунтя для впровадження матеріалів та напрацювань у освітній процес для студентів вищих навчальних закладів, таким чином, вважаємо, обрану тематику статті цілком актуальною. У зв'язку з цим, на нашу думку, окреслену проблему, в першу чергу, необхідно розглянути з точки зору вивчення зарубіжного досвіду щодо застосування аплікатури на ударних інструментах.

Мета статті – базуючись на зарубіжному досвіді виявити основні напрями ефективного підбору та застосування аплікатури задля подальшого їх використання у освітньому процесі під час

професійної підготовки здобувачів вищої мистецької та мистецько-педагогічної освіти на ударних інструментах.

Виклад основного матеріалу. У довідкових джерелах під терміном «аплікатура» усталено вважати «спосіб розташування та порядок чергування пальців під час гри на музичних інструментах» [1, 2].

В той же час, у роботах вчених у сфері інструментального виконавства та музичної педагогіки, «аплікатура» визначається, зокрема, як «певна система прийомів, пов'язаної з розташуванням та діями пальців музиканта-виконавця» [3, с. 249]. Проте, на відміну від інших музичних інструментів, де звук здійснюється за допомогою пальців, звуковидобування на більшості інструментах групи ударних відбувається із застосуванням палок.

Зауважимо, що у іноземній літературі, зокрема, у методиках навчання гри на ударних інструментах, замість англomовного аналогу слова «аплікатура» – «Fingering», широке застосування отримав термін «sticking». Загалом, у довідкових джерелах, зокрема музичному словнику «OnMusic Dictionary» під словом «sticking» розуміється «патерн чи порядок ударів паличками по барабану» [19]. Слід зауважити, що термін «sticking» також набув поширення у методичних роботах авторів, які присвячені й звуковисотним клавішним ударним інструментам, замінивши таким чином термін «hammering», що буквально позначає «удар палкою», який отримав розповсюдження у працях американських авторів, опублікованих у першій половині ХХ століття. Таким чином, загальноприйняту дефініцію, яка застосовується щодо трактування терміну «аплікатура» в контексті ударних інструментів, можна використовувати лише опосередковано.

Аналіз зарубіжної методичної думки демонструє, що вчені у своїх працях, присвячених оволодінню гри на різних ударних інструментах, надавали важливе значення аплікатурі у процесі гри, її ефективному застосуванню під час освоєння інструктивного та художнього матеріалу.

Так, Т. Роллінсон у своєму «Method for the Xylophone» [18] звертає увагу використання палок у процесі гри для запобігання їх заплутування. Зокрема, автор зазначає, що при виконанні перехресних ударів по «клавішах» альтерації застосовуйте тільки ліву палку, а праву – по діатонічних пластинах [18, р. 5]. Крім того, у своєму методичному посібнику автор надає вказівки стосовно того, з якої руки необхідно починати грати, у залежності від заданого вектора руху. Зокрема, він вказує: «При висхідному русі, починайте грати з лівої руки, а при низхідному – з правої» [18, р. 5].

У свою чергу у працях авторів, опублікованих пізніше за часом, формується протилежна думка стосовно найбільш дієвого використання

рук у процесі гри. Так, зокрема, у «System For the Drums, Bells, Xylophone and Tympani» Г. Байєра [14], автор запропонує свій власний підхід щодо оволодіння навичками гри на барабанах, дзвіночках, ксилофоні та літаврах, при якому правій руці, як, на думку автора, кращої руки, у процесі гри надається першочергова роль. Пояснюючи причину, чому права рука є провідною рукою, він зазначає: «Права рука загалом була створена природою для виконання всіх актів майстерності, і саме для зручності людина воліє використовувати одну руку для тонкої роботи. Мистецтво гри на барабані та ударних інструментах вимагає великої майстерності та спритності у використанні рук, і розділивши роботу так, щоб перевага була на правій стороні, ми, безумовно, зможемо зіставити праву та найкращу паличку з основними нотами музичного такту» [14, р. 7]. Таким чином, у його «Системі» права постає провідною рукою, яка «повинна починати першу ноту в кожному такті, а також першу ноту в усіх групуваннях, які складаються з двох та чотирьох нот» [14, р. 97].

У курсі навчання «Home Study Course in Vibracussion» [17], який призначається для гри на всіх «mallet» інструментах, в контексті вивчення гам, пропонується схоже бачення найбільш оптимального використання правої та лівої руки у процесі гри, де удар правою рукою повинен припадати на першу та сильну долю такту: «Почнемо з того, що, маючи тільки дві палички, у порівнянні з піаністом, який використовує десять ігрових засобів (вісім пальців та два великі пальці), ми повинні застосовувати їх найбільш вигідним чином. Оскільки перша нота в кожному музичному такті є акцентованою та оскільки більшість людей – правші, з цього, природно слідує, що права рука більше підходить для гри акцентованої ноти, і тому ми будемо використовувати праву палку, наскільки це можливо, як ту, якій можна нанести удар на першу ноту в кожному такті» [17, р. 26]. Разом з тим, окрім аплікатурних прикладів виконання гамоподібних пасажів, у «Home Study Course in Vibracussion», на основі нотних фрагментів, які розпочинаються з лівої руки, пояснюється доцільність використання інших аплікатурних варіантів для уникнення перехресування палок.

Слід зазначити, що в окремих уроках «Курсу» надається особлива увага варіативності використання аплікатур у залежності від певних виконавських ситуацій. Так, розглядаючи у порівнянні ідентичні нотні приклади, упорядники демонструють застосування протилежних між собою аплікатур, вибір яких, як показує аналіз нотних фрагментів, пов'язаний з місцезнаходженням ноти на нотному стані. Для визначення певної аплікатури автори пропонують виконавцям використовувати аплікатурну «формулу» [17, р.70], що виходить з ритмічної комбінації з шістнадцятих нот

та виставленням над ними аплікатурного позначення чергуючого порядку палок над нотами, який починається з правої руки та демонструють приклади її застосування. Разом з тим, упорядники показують й нотні приклади, в яких виключається визначення аплікатури за «формулою». Особливу увагу упорядники концентрують на виключеннях із загальних аплікатурних правил, демонструючи на різноманітних нотних прикладах обрання та використання різних практичних та зручних аплікатурних рішень. [17, р. 71].

Слід зазначити, що на відміну від «System For the Drums, Bells, Xylophone and Tympani» Г. Байєра, упорядники «Home Study Course in Vibracussion» запобігають від домінування у виконанні правої руки, надаючи важливе значення розвитку лівої руки нарівні з правою: «...з самого початку існує тенденція дозволяти правій виконувати більшу частину роботи. Проте Вам слід уникати цієї схильності, оскільки Ви не зможете сподіватися на досягнення майстерності, якщо не навчите працювати обидві руки з однаковою спритністю» [17, р. 27]. У зв'язку з цим, для її удосконалення та зміцнення, упорядники «Курсу» пропонують виконувати вправи тільки лівою рукою, не зважаючи на аплікатурні позначення, що по суті націлено на розвиток амбідекстрії: «Ідея дозволити лівій руці працювати поодиноці складається в тому, щоб усунити природну слабкість цього органу та довести його до ступеня ефективності, що досягається правою рукою» [17, р. 27]. Таким чином, дана робота стала початком формування тенденції, яка прослідковується у роботах вчених з третього десятиліття ХХ століття, в яких аплікатура розглядається як певний засіб досягнення рівномірного розвитку виконавського апарату верхніх кінцівок.

Так, у «Instruction Course for Xylophone» Дж. Гріна [16] багато вправ представлені з аплікатурою, якої, у відповідності з вказівками автора, неодмінно потрібно дотримуватися і не змінювати у процесі гри. Зокрема, у «Правилах щодо тренування» цього «Курсу» автор наголошує: «Розвиньте правильну гру палками. Якщо якась палка, яка виписана в тексті, видається Вам незручною, не змінюйте її, оскільки це написано з метою розвитку досконалої техніки в обох руках» [16, р. 3]. Аналіз його праці демонструє, що у запропонованих ним аплікатурних варіантах у вправах, домінує ліва рука, зокрема, в окремих нотних прикладах на «тремоло», виконавський прийом пропонується починати грати саме з лівої руки. Таким чином, аплікатура постає як один із засобів, спрямований на усунення мануальної асиметрії та яка націлена на рівномірне володіння технікою гри обома верхніми кінцівками без виокремлення якоїсь провідної руки.

Підкреслюючи вплив аплікатури на музичне фразування, особливе значення у своїх роботах вчені надають вибору оптимальної аплікатури у тій

чи іншій виконавській ситуації. Так, у праці «Mental and Manual Calisthenics for Modern Mallet Player» Е. Бейлі [13], розглядаючи питання аплікатури подвійними ударами відмічає, що «аплікатура із застосуванням подвійних ударів може бути використана для кращого вираження бажаної фрази, оскільки вона буде розподіляти вагу інакше, ніж суворе використання чергуючої плікатури (hand-to-hand sticking)» [13, р. 7]. Не применшуючи значення чергуючої аплікатури як переважаючої у процесі гри, Е. Бейлі зазначає, що застосування подвійної аплікатури під час виконання музикантом певних складних технічних труднощів є неминучим: «Дозвольте мені підкреслити, що чергуюча аплікатура завжди краща, коли це можливо та практично, але багато пасажів вкрай незручні та складні для виконання чергуючою аплікатурою і це не залишає виконавцю вибору, крім використання подвійної аплікатури. Питання тоді в тому, якою рукою найкраще подвоювати та де найкраще це робити» [13, р. 7].

У праці «Introduction to Jazz Vibes» Г. Бьортон автор зазначає, що «аплікатура визначає музичне фразування та навіпаки» [15, р. 14]. Надаючи перевагу у застосуванні на вібрафоні природнього підходу (natural approach), автор пояснює його вибір, відсутністю суворих аплікатурних правил, що може обмежити здатність музиканта до фразування. Разом з тим, в інструктивному матеріалі, автором представлено взаємозв'язок музичного фразування з використанням тієї чи іншої аплікатури, а в деяких випадках показано, як незручний вид аплікатури найкращим чином може підходити для виконання конкретного ігрового завдання [15, р. 14].

Висновки. Отже, проведене дослідження показало, що аплікатура на ударних інструментах має свої особливості, її вдалий підбір може значно впливати на опанування інструктивним та художнім матеріалом та безпосередньо на виконання на ударних інструментах. Аналіз визначення терміну «аплікатура», який застосовується у педагогічній та виконавській практиці дозволяє констатувати про необхідність відмінного його значення від загальноприйнятого по відношенню до використання на ударних інструментах, виокремлюючи особливість, яка притаманна тільки цим інструментам – застосування палок при грі. Зіставний аналіз термінів, які набули поширення в українських та англомовних джерелах, надає змогу стверджувати, що у зарубіжній теорії та методиці застосовується більш точний термін «sticking», зміст якого відповідає специфіці цієї сфери.

Водночас, аналіз науково-методичних доробок іноземних авторів демонструє, що «аплікатура» (а точніше, «hammering», «sticking») в їх роботах розуміється у більш звуженому значенні, ніж

у доробках українських вчених-інструменталістів, в яких вона, розглядається також з урахуванням принципу позиційності, певного положення руки, розташування та положення пальців, а не тільки як послідовність чергування певних частин виконавського апарату.

Аналіз огляду іноземних джерел засвідчив, що у своїх працях вчені важливе значення надавали питанню ефективного та доцільного застосування рук та палок у процесі гри. Це в свою чергу, привело нас до таких висновків:

1. У перших методичних працях прослідковується використання аплікатурних принципів, які притаманні чергуючому аплікатурному методу, в яких провідною може виступати з початку права, а потім ліва рука.

2. Виходячи з аналізу авторських тверджень «System For the Drums, Bells, Xylophone and Tympani» Г. Бауера можна констатувати, що у «Системі» частково окреслюються аплікатурні принципи, які були покладені у «natural method sticking», в яких права рука переважає над лівою. Разом з тим, можна висунути припущення, що застосування правої руки, як домінуючої, а також затвердження у майбутньому цих аплікатурних принципів в межах «natural method sticking», на нашу думку, могло бути спричинено не тільки функціональними особливостями більшості людей, а завдяки широкому використанню у першій половині ХХ століття несиметричної постановки при грі на малому барабані, обумовленою способом його носіння, а також його розміщенням у процесі виконання.

3. Поряд з тим, започатковується та подалі розвивається тенденція щодо розвинення здатності володіння в однаковій мірі виконавським апаратом обох рук, що в свою чергу, наклало відбиток на використання лівої руки в запропонованих аплікатурних рішеннях деяких авторів, які спрямовані на посилення її функцій під час гри на ударних інструментах.

4. Аналіз деяких методичних доробок авторів надав можливість з'ясувати правила ефективного використання рук та аплікатури у залежності від виконавської ситуації.

5. Аналіз методичних посібників засвідчив вплив застосування різних аплікатур на музичне фразування.

Підведені підсумки загострюють значення обраної проблематики, тим самим відкриваючи можливості для більш широкого охоплення питань в контексті означеної проблематики, серед яких, на нашу думку, постають дослідження специфіки та відмінностей видів аплікатур в історико-теоретичному аспекті, розкриття методичних аспектів застосування аплікатурних принципів у практиці гри на ударних інструментах.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Аплікатура. URL: <https://slovnyk.ua/index.php?swrd=%D0%B0%D0%BF%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0> (дата звернення: 13.10.2025).
2. Аплікатура. *Словник-довідник музичних термінів*. URL: https://slovnyk.me/dict/music_terms/%D0%B0%D0%BF%D0%BB%D1%96%D0%BA%D0%B0%D1%82%D1%83%D1%80%D0%B0 (дата звернення: 13.10.2025).
3. Буркацький З. П. Аплікатура як засіб формування виконавської майстерності кларнетиста. *Музичне мистецтво і культура*. 2023. Вип. 37. С. 243–254. DOI:10.31723/2524-0447-2023-37-17
4. Дорохін В. Г., Мезіна С.С. Питання позиційності та традиційності баянної аплікатури. *Проблеми мистецької освіти*. 2013. Вип. 8. С. 320–326.
5. Коваленко А. С. Формування та удосконалення аплікатурного мислення гітаристів у процесі професійної підготовки інструменталістів-виконавців. *Слобожанські мистецькі студії*. 2024. Вип. 3 (06). С. 82–86. DOI: <https://doi.org/10.32782/art/2024.3.15>
6. Мокрогуз І. М. Аплікатурні принципи Львівської бандурної школи (на матеріалі творчості Оксани Герасименко). *Вісник Прикарпатського університету. Мистецтвознавство*. 2008. Вип. 12-13. С. 250-253.
7. Мокрогуз І. М. Ліва рука бандуриста: проблеми виконавства та аплікатури. *Мистецтвознавчі записки*. 2010. Вип. 18. С. 68–75. URL: <http://library.nakkkim.edu.ua:8080/libdoc/zbirnyky/MZ/18.pdf> (дата звернення: 11.10.2025).
8. Мюльберг К. Е. Теоретичні основи навчання гри на кларнеті. Київ: Музична Україна, 1975. 56 с.
9. Олійник В. Ф., Попович А. В. Аплікатурна дисципліна та аплікатурне мислення – важливі чинники впливу на вдосконалення технічної майстерності баяніста. *Педагогічна освіта: теорія і практика*. 2013. Вип. 13. С. 319–324. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znp_2013_13_62 (дата звернення: 08.10.2025).
10. Ходоровський В. І. До питання виховання у студентів навичок читання нот з аркуша. *Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір: матеріали. Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 28 – 29 бер. 2012 р. Київ, 2012. С. 813-822.*
11. Хмелюк М. О. Етапи формування позиційної аплікатурної системи студента-баяніста. *Актуальні проблеми народно-інструментального виконавства в Україні: історія і сучасність*. 2017. С. 231–236. URL: https://www.rshu.edu.ua/images/nauka/zb_narodn_instrument_2018.pdf (дата звернення: 12.10.2025).
12. Чернявська М. С., Міц О. Р. Аплікатурна реформа М. Мошковського та її значення для фортепіанного мистецтва ХХ століття. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти*. 2025. Вип. 74. С. 121-142. DOI 10.34064/khnum1-74.06
13. Bailey E. Mental and Manual Calisthenics for modern mallet player. Van Nuys: Belwin Mills Publishing Corp., 1991. 141 p.
14. Bower H. System for the Drums, Bells, Xylophone, Tympani (in 3 parts). New-York: Carl Fisher Inc., 1911. 159 p.
15. Burton G. Introduction to Jazz Vibes. IL: Creative Music, 1965. 35 p.
16. Green G. Instruction Course for Xylophone. / Eds. R. Eyles, G. Whaley. Ft. Lauderdale: Meredith music publications, 1984. 161 p.
17. Home Study Course in Vibracussion. Chicago: National School of Vibracussion, 1917. 149 p.
18. Rollinson T. Method for the Xylophone Boston: Oliver Ditson Company, 1906. 35 p.
19. Sticking. *OnMusic Dictionary*. URL: <https://dictionary.onmusic.org/terms/3349-sticking> (дата звернення: 13.10.2025).

Дата першого надходження рукопису до видання: 29.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 28.11.2025

Дата публікації: 19.12.2025